

väl *sin* föreskrift med: att, efter utstrykningarna, slutligen — *skrifva*, hvad som är värdigt att läsas. Öfversättningen torde närmare likna originalet, om man, med bibehållande af Öfversättarens hela ordmängd, säger så här:

*Skrif om, stryk ut, skrif om, stryk ut, skrif om, min vän,
Hvad du vill ge förtjenst att läsas om igen.*

Likväl kan ändå förtjensten, med alla möjliga *utstrykningar* och *omskrifningar*, bli borta.

7:0 *Orator non nisi vir bonus.* Kan vara angeläget att begagna af en skojare, som tror sig vara god orator, och derigenom vill förbättra omdömet öfver sin moraliska karakter; men för en hederlig man, som det oakadt kan vara en dålig och oredig orator, vore detta valspråk verkligen farligt.

8:0 *Qui bene distinguit, bene docet.* Kan nyttjas till valspråk för en som förblandar alla ämnen i en röra, utan att kunna skilja det ena från det andra; men likväl vill upphäfvast sig till lärare.

9:0 *Oleum et operam perdidit.* Är en syndabekännelse, som borde åläggas hvar och en litterär papegoja, som pratar gorm och skrifer det som är oredigt och onyttigt, men ändå icke kan låta bli.

10:0 *Din känsla väckte dig, att bli förnuftets tolk; gå, lyd, med värdighet, den kallelse det gifver.* KELLGREN. Passar väl på en skrift, som innehåller allt möjligt oförnuft.

11:0 *Nos poma natamus.* Vore ett vida tjenligare uttryck för vissa litterära arbetsdrängar, än att så ofta skriva: *vi Litteratörer, oss Svenska Litteratörer* m. m., i synnerhet för sådana litterära klåpare, som prata om logika och språk, utan att förstå någondera; som tala om god stil och sjelfve skriva: *ifrån stilens sida, sjelfvesta, svårskaffeliga, berigtiga* m. m. och som icke förstå, att om man t. ex. skulle säga: *Till de onyttigaste skrifter räkna vi Litteratur-Journalen, som endast genom förvidningar af andras ord, genom språkfel, genom täta kontradiktioner mot sig sjelf, genom nonsens och genom synbar okunnighet gjort sig märkvärdig; så kan man också, för hvar och en som har begrepp, derjemte säga: Hit höra också alla andra dåliga och onyttiga skrifter, såsom: Skrifveriets försvar; Samtal på Torget i Marano; Ströskrift utan prenumeration; Ny Stafningslära för de obebodda öar i Söderhafvet och den tillkommande Kolonien på Spitsbergen; vissa för betalning tillverkade Bihang till Dagligt Allehanda, m. fl.; ty ordet endast, på det ställe det nu står, är icke uteslutande, eller innefattar något privilegium exclusivum för Litteratur-Journalen, att ensam vara dålig, utan det hör till Litteratur-Journalens egen inskränkta beskaffenhet. I förra fallet skulle det stå: Till de onyttigaste skrifter räkna vi endast Litteratur-Journalen* m. m. Men (Gud nåde oss så visst!) så okunnig den är, så har den ändå åtminstone sina halfsyskon och kusiner.

N:o 13.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Fredagen den 7 Februari 1812.

Partier och Oenighet i Samfundet.

Är du åsna eller skugga? var den första fråga, som den ene Abderiten gjorde den andra, när de möttes, under loppet af den märkvärdiga processen, huruvida den, som hade försålt en åsna, tillika i samma köp hade försålt hennes skugga, hvil'et åsnadrifvaren, som hade försålt åsnan, ville bestrida. Det är bekant, att Staden Abdera för denna orsak var delad i 2:ne hätska partier, hvilka, i anseende till deras olika tänkesätt i frågan, kallades antingen *Åsnor* eller *Skuggor*. Detta och alla tiders exempel bevisa, huru lätt partier kunna uppkomma af ingenting, och huru skadliga de äro för den Stat der de få insmyga sig. Men är det väl billigt att en Stat skall sönderslitas blott för enskilda stridigheter, som ofta äro bagateller, och att den allmänna enigheten skall förstöras för ett ingenting? En Stat, som söndrar sig emot sig sjelf, kan icke äga bestånd, och det har derfor alltid varit ovännens vanliga knep, att sprida oenighet, för att derigenom bli så mycket säkrare om en lycklig utgång för sina afsigter. Partier äro så mycket farligare, som de småningom öka sig liksom snöbollen, som vexer under det han rullas, och är därför så mycket angelägnare att förekomma dem i deras början. — Men

Hvart tar jag nu vägen? Jag skulle ju icke skriva någon politik? Detta slags politik kan likväl icke skrivas för ofta; ty utan enighet och sjelfständighet komma vi icke ur fläcken.

Twist om en strunt.

Jag nämde i vårt sista blad ordet *enighet*. Jag nämner det så gerna; men den var förbi för en stund äfven i *vårt* lilla samfund. Jag hoppas likväl att den hädanefter skall bibehållas. Tänk att, i sista Plenum, yppades hos oss en faslig stridighet. Partierna voro 2, och orsaken var en lika så stor strunt, som orsaken i Abdera. Ja, hela saken var nästan en och densamma. Kan väl någon gissa hvad orsaken var? — Omöjligt! — Jag vill då yppa den. Frågan, som behandlades med så mycken hetta, och som delade vår Societet i 2:ne häftiga partier, var (jag blyges att nämna den) emellan *Dagligt Allehanda* och *Journalen för Litteraturen och Theatern*. Icke så, som skulle frågan varit att vilja försvara den ena eller andra, eller att afgöra någon rangtvist dem emellan (ty på vår rangordning står ingendera), utan endast, hvilkendera vi först borde anfäktas (NB det är förut enhälligt afgjort, att krig skall förklaras emot begge, och att vi med dessa skola rida spärr). Emot all förmodan slog pluraliteten så ut, att *Dagligt Allehanda* skulle ha förmånsrätt den här gången. Den andra frågan blef då naturligtvis, hvilken artikel vi först borde fästa oss vid. Pluraliteten slog ned på artikeln i N:o 269 om värdshuset här i Staden.

Quinnors Försvar.

När vi då äntligen kommo till öfverläggning om sjelfva frågan, så kom enigheten tillbaka, och vi funno enhälligt, att *Dagligt Allehanda* hade ganska orätt i sina sätser. Den som larmat deröfver, att flickor hålla spisqvarter, och tillika tager det matta skälet, att dessa flickor merendels äro sådana, som förut tjent på värdshus, synes oss

nog mycket röja, att han sjelf är värdshushållare, och vill vara ensam om födkroken, och således tycker illa om, att någon annan befattar sig dermed; och som han anser, att flickorna icke så väl kunna försvara sig, så vänder han sin gadd emot dem. Ingen annan än en värdshushållare kan vara förnämad derigenom, att flickor eller enkor hålla värdshus. Allmänheten tror sig snarare finna mycket skäl, att det borde blott vara qvinnor, men ej manspersoner, som hålla värdshus; ty det blir ändå alltid qvinnorna, som få kännas vid hela besväret, och gunstige herrn gör sällan annat, än bara emottager, och kanhända på sina nöjen eller på hustruns jungfrur förstör de penningar, som qvinnfolken draga in i huset. Manspersoner tyckas också böra använda sig till vida nyttigare yrken för Staten, än att hålla spisqvarter och många sig in i qvinnfolkens egentliga göremål. Qvinnorna hafva dessutom icke så många utvägar att föda sig, som manspersonerne, och det är därför högst obilligt, att vilja betaga dem hvad egentligen hör dem till. Det är ej nog, att karlarne äro skraddare, hårfrisörer m. m., som egentligen borde tillhöra qvinnor; nu vill man också betaga dem att laga mat för egen räkning, och icke annorlunda än såsom tjenstehjon åt en karl, som ofta blir en stor slyngel, när han icke har något att göra, men ändå blir väl född genom sina qvinnfolk. Ofta händer ju, att det är just herrar värdshushållare, som sjelfve göra sina och andras jungfrur till mamseller, och derigenom sätta dem ur stånd att vidare taga pigtjenster; och när en sådan junker, efter åtnjutna nöjen, ändtligen ledsnar och lemnar Mamsellen och hennes barn på bara backen, så är det en oförskämd skamlöshet, att vilja neka henne att begagna den födkrok, som bäst passar henne, och till hvilken hon blifvit vand under sin tjenstetid på värdshus. Men skamlösheten är nästan mer öfverdrifven i det påståendet, att de icke en gång borde få förestå nederlagsställen åt Bryggare. Det vore just ett värdigt arbete för en karl. I öfrigt måste man respektera Ständernas välgörande omtanka, som ansågo angeläget, att utvidga näringsfriheten för qvinnor, hvilka långt bättre än karlarne behöfvä den.

Vackra Flickor.

Den missnöjde författaren ifrar också deremot, att vackra flickor äro uppapperskor på värdshusen. Meningen måtte väl icke vara, att dertill skulle nyttjas gamla käringar, hvilket i alla fall vore osnyggt; och dessutom, hvar skulle väl flickorna taga vägen i stället? och hvad vore väl vunnit på detta byte? Ingenting. Är meningen att uppässningen i stället skulle ske af gossar eller drängar, så är förslaget än orimligare. En matmor skulle icke kunna hålla dem i styr, och de skulle slutligen bli aldeles oduglige. Manspersoner borde aldrig få nyttjas till uppässare inom hus. De böra användas till sådana yrken, som bättre anstå dem, och som qvinnfolken icke kunna uträtta. Vi ha qvinnfolk nog; men deremot brist på karlar vid jordbruket. Utomdess, och sedan ett bord blifvit uppässadt, kunna qvinnfolken, den öfriga tiden, göra mycket gagn i ett hus, som man aldrig får vänta af en dräng. När man vill kritisera, så bör man hålla sig vid sådana ämnen, som fordra jemkning; icke vid sådana, som sjelfva rimligheten förbjuder att ändra. Snarare vore det angeläget att föranstalta, det icke så många manspersoner finge vara dels lösdrifvare dels lättingar; ty derigenom lider Staten skada. Af qvinnor ser man likväl sällan hvarken lösdrifvare eller så många lata. När man då lägger dertill, att många karlar derjemte äro stora fyllbulkar, men att fylleriet deremot är mera sällsynt hos qvinnfolken, ehuru det kan göra en grufflig skada när det någon gång får rota sig in; så äga våra karlar ingenting att skryta af, och de måste ostridigt lemna qvinnfolken i många delar ett betydligt företräde.

På Trettietyva Nummer af denna skrift, som utgifves Tisdagar och Fredagar, emottages prenumeration med En R:dr Banko i Utter & Comp:s Boklåda.

STOCKHOLM, Tryckt hos CARL DELÉN.

N:o 14.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Tisdagen den 11 Februari 1812.

Det går alldeles som jag spådde förut. Så snart man skrifer en enda rad för pressen, så är man i ögonblicket underkastad mer eller mindre grundade

Kritiker.

I går singo vi hålla till goda en, som likväl var folkfatt nog, och lydde så här: «Nå det var rätt roligt att få höra stötas i Trompeten om Bevillningen. Den har länge nog varit ett tema, på hvilken hvar och en gnolat efter sin fantasi. Än har man hört, ur den lenaste moll-tön, frampressas en klagosång öfver den blifvande birsten: än, ur en mer gnällande, förespås de olyckliga följder, som deraf borde väntas och ej kunde vara något mindre, än Riksgäldskontorets undergång, Bankomyntets försämrande, Kursens stigande och varuprisens omåttliga uppjagande m. m. Än har en stark bastämman dundrat mot bevillnings principens obillighet och dess omöjlighet i exekution. Man skulle snart falla på den tanken, att den höjt sig från någon, som blifvit hårdt träffad, men, för vissa omständigheter, ej funnit lämpligt att begära kompromiss, eller från någon sträng beskyddare af den förra Bevillningen, hvilken var grundad på sådana principer, att ingen tvetydighet kunde i verkställig-

heten uppkomma, hvilket är solklart af Kongl. Kammar-Rättens åtgärder vid dåvarande Taxerings-Komitéernas förrättningar. Än åter har man hört med full orchester genomlöpas den förra, nuvarande och blifvande Bevillningen med en mängd variationer öfver deras grund, verkställbarhet och följder. Mitt ööfvade öra har ej kunnat uppfånga mycket af denna kromatiska musik; men jag har dock tyckt den vara ett temligen naivt uttryck af den tanke-redighet, som röjer sig i många goda sällskap, hvarest de allvarsammaste och mest invecklade saker med en förundransvärd lätthet afgöras. Om jag någon gång är nog lycklig, att häraf utreda en hel mening, skall jag visst icke försumma att meddela den åt *Trompet-Samhället*, i anledning af dess invitation i N:o 9. Men det blir med uttryckligt förbehåll, att mina ord icke *vrängas*; ty om jag berättar hvad andra sagt, vill jag vara sann; och det, som är mitt eget, det måste få vara det. Ägande-rätten bör framför allt respekteras; och, sanningen att säga, är jag icke rätt nöjd med de framställda idéerna i artikeln om bevillning af Prester. Man må vara Civil, Militär eller Prest, så är det visserligen möjligt, att man kan vara en redlig man, en god patriot, eller ock något alldeles motsatt. Om redlighet och patriotism äro egenskaper, så måste ock det motsatta vara det. Jag frågar nu: hvartill kan man ha en större ägande-rätt, än till sina personliga egenskaper? och, om så är, huru vill man föreslå straff åt den, som försnillar Kronans inkomst, då lagen ej kan räcka honom? Det är ju med möda och bekymmer han förvärfvat sig de egenskaper, som fordras att smyga sig undan eller trotsa lagen och sätta sig öfver allmänna omdömet: må han då icke ostörd få begagna dem, såsom all annan dess egendom; och de hinder, som läggas honom i vägen, äro de ej påtagliga ingrepp i ägande-rätten? Jag fruktar att detta sätt att argumentera ej vinner allmänt bifall: också tänker jag icke göra en sträng tillämpning deraf i mitt under hand varande Bevillnings-projekt; men det var det enda, hvarmed jag tyckte mig vid sista Riksdag kunna försvara vissa rättigheter, tillhörande mitt Stånd, och hvartill jag *ex nobili officio* ansåg mig förbunden.»

Jag har fått höra, i ett sällskap, en icke ogrundad

Anmärkning

deröfver, att jag i N:o 7 berättat, det jag ej varit här mer än en månad; men att våra sessioner ändå redan varit 36, hvilket Anmärkaren ansåg omöjligt på så kort tid. Anmärkningen är alldeles riktig; men jag tager mig samma frihet som andre, att skylla på *tryckfel*, som det också verkligen är; ty jag har i sanning varit här snart i tre månader. *Tryckfel* äro väl lika så förlåtliga, om icke mer, än justerade *skriffel*; och man bör ursäkta mig, om jag till mitt försvar kan framdraga ett exempel, att, när en part klagat deröfver, att en viss Ledamot deltagit i ett Utslag och utgjort pluralité, utan att hafva varit närvarande vid handlingarnes uppläsande, så har man enskyllat sig dermed, att Protokollisten misskrifvit sig och glömt hans namn ibland præsentens, ehuru denne påstått att så icke var, och, på vägran att rätta sitt protokoll efter en sednare befunnen nödvändighet, blifvit ordentligen anbefalld att ändra sitt redan justerade och extraderade protokoll efter sig då företeende omständigheter. Jag måtte väl få njuta samma rätt som andre, vill jag hoppas. Men om det går an, att genom förändrade protokoller komma väl ifrån en *laglig* anmärkning, hvilket jag icke vill bestrida; så tycker jag väl också, att man bör kunna komma lika väl ifrån en aktionerad *skrift* genom den enkla enskyllan, att den åtalade meningen är tryckfel, hvilket ofta kan få mycken sannolikhet, om man blott yrkar att ett *icke* här och der är uteslutet eller ock af misstag tillagdt. Detta får än mer sannolikhet när tryckningen skett hos Delén, som ofta hoppas öfver tryckfelen när han läser korrekturet, och så ofta vid det tillfället är stadd i helt andra tankar än ämnet. Går det an vid publika verk att så lätt slingra sig undan, så måste det väl också gå an för en privat man. Utvägen är dessutom icke bråksam, och på det viset kunna alla anmärkningar, både mot domstolar och emot författare, försvinna, hvilket vore ganska önskligt och mycket bidragande till allmänna lugnet. Vi ha också numera tagit vårt parti; så

att, i fall någon Aktor skulle äga nog ledighet eller nog patriotism att vilja anfakta äfven oss, och i fall vi finna att anmärkningen kunde äga något sken af sannolikhet, ändra vi genast vårt protokoll, och bevisa dermed ganska lagligt, att Carl Delén tryckt rasande. Prejudikatet, som ligger bland våra juridiska samlingar, tänka vi då draga fram i dagsljuset, till Allmänhetens upplysning och uppbyggelse.

Vid en sådan händelse är jag för min del alldeles ense med den nya principen, som nu är framkläckt, att Boktryckaren skall plikta; ty Författaren rör ju icke före att Delén trycker origtigt. Äfven om Författaren afgifvit sin namusedel, bör han ändå vara fri; ty han kan ju icke ansvara för tryckfelen, utan endast för sitt koncept.

En af våra Ledamöter, som är en hederlig Embetsman, berättade en händelse, som ganska tydligt skulle bevisa en hög och oväntad grad af

Oveldighet och Rättvisa.

En Embetsman, sade han, var en gång hos en hög Herre, som var Ordförande på ett visst ställe, och anhöll att han till någon bättre beställning ville förbjelpa hans Bror, som tjent i många år, och utan att någon anmärkning mot honom blifvit gjord. Han besvarade denna anhållan med ett försmädligt flatskratt och yttrade sig: «Er Bror må aldrig vänta sig någon befordran af mig, så länge jag har ett ord att säga. Jag kan väl ingenting tillvita honom i hans tjenst; men han är vän med en som är min ovän, och jag misstänker honom dessutom att ha författat några skrifter emot mig.» Embetsmannen svarade, att det första torde vara sant, men det andra alldeles icke, och i alla fall hade ingendera delen med tjensten att göra, och han trodde att befodringsgrunder i Kronans tjenst borde vara skicklighet, men ej vänskap eller ovänskap. Den höge Herrn förblef likväl vid sitt beslut och idislade det många gånger. Embetsmannen gick sin väg och suckade öfver vissa människors öfverdrifna skamlöshet, som icke förstå att tiga med sig sjelfva, utan helt öförsynt skryta öfver deras föresats att begå orättvisa och veld.

N:o 15 och 16.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Fredagen den 14 Februari 1812.

Oegennyttia.

På det andre medborgare äfven måtte kunna bli delaktige af våra belöningar, och vi äfven kunna hämta nyttiga upplysningar ifrån alla dem, som äga några att meddela, ha vi nu beslutit att allmänneligen kungöra några af oss till besvarande framställda

Prisfrågor.

1:o Huru skall Statskassan erhålla en inkomst, som är svarande mot dess behof, utan att afgiften blir tryckande, och utan att den utgår i en annan proportion, än den, som är i ett lika förhållande till hvar och ens förmögenhet och till hvar och ens förmåga att bära den, och utan att den ena medborgaren må kunna undgå beskattnings-skyldigheten mer än den andra?

2:o Huru skall Sverige kunna erhålla en tillräckligt stor och tillräckligt rörlig Krigshär, färdig att snart kunna möta och mota en angripande fiende, och utan att uppsättningen af denna Armé mer betungar den ena medborgare-klassen än den andra?

3:o Genom hvilka medel skulle vissa utländska öfverflöds-varors införsel och förbrukning säkrast kunna förekommas, och Nationen

återföras i det skick, att den åtnöjer sig med egna tillverkningar och egen produktion, på det att Riket måtte vinna sjelfständighet och icke längre bero af utländska handlande?

4:o Vore det rådligt, att, för det närvarande, här införa Adam Smiths system, att, i stället för inhemska tillverkningar, låta inkomma utländska, om de erhållas för ett bättre pris än de inhemska; och manne icke en fri införsel af sådana tillverkningar, i synnerhet då de kunna umbäras, skulle uppmuntra till utvidgande af en luxe, som nu måste inskränka sig inom förbrukningen af de inhemska, hvilkas qvantité är obetydlig?

5:o Huru skola vissa inrotade allmänna laster, såsom afund, egennytta, parti-agg, äregirighet, hämd, hat och förtal, minskas och omsider utrotas? och huru skall en förbättrad national-karakter kunna vinnas?

6:o Hvarför är en god patriot gemenligen hatad af så många?

7:o Huru böra undervisnings-anstalterna inrättas, för att bäst kunna uppfylla deras ändamål?

8:o Huru skola Lagarne komma till full verkställighet, och alla njuta lika rätt, utan anseende till personen och utan afseende på andra omständigheter, än sjelfva sakens verkliga beskaffenhet?

9:o Huru skola alla onödiga formaliteter och omgångar kunna undvikas, så att målen icke så länge som hittills skett måtte ligga oafgjorda?

10:o Huru skall en förbättrad arbetsmetod inrättas på de flesta ställen, för att få en friskare fart i Embets-göremålen?

11:o Huru skall en fullkomlig kontroll kunna inrättas deröfver, att alla Tjenstemän fullgöra sina skyldigheter?

12:o Äro Embetsmännen nu för tiden bättre eller sämre i allmänhet, än de voro för 25 à 30 år tillbaka? och är antalet af så kallade Stora Män större eller mindre nu än fordom? (NB. en paralel skulle leda till mycken upplysning i denna fråga).

13:o Huru skall en verklig så kallad National-enighet och National-anda kunna uppkomma?

14:o Behöfver vår National-representation att förändras, och, om så är, huru bör den då inrättas?

15:o Huru skall den öfverhandtagande lättjan nästan i alla klasser, och äfven hos de arbetande, kunna utrotas? eller huru skall en större idoghet uppkomma, och deraf en större produktion?

16:o Hvad är orsaken, att i Sverige, liksom på St. Helena och på några andra ställen, födas flera flickor än gossar, hvaremot i England förhållandet är tvertom?

17:o Huru böra Barnhus inrättas och barnaskötseln besörjas, för att förekomma en så stor mortalité bland barnen, som den närvarande beklagligen är?

18:o Huru skola tiggerier förekommas, och huru skulle en Fattigvård bäst inrättas, i afsigt att på en gång förskaffa de fattiga deras förnödenheter och tillika kunna sysslosätta dem med nyttiga arbeten?

19:o Hvilken anstalt vore den bästa, för att, med minsta kostnad, få Stockholms gator bättre upplysta än de nu äro och förut varit?

20:o Huru skola de inrättade Spelhusen kunna afskaffas, hvilka förföra ungdomen, borttaga dess tid och förderfva seder och moralité?

21:o Hvad är egentliga bestämmelsen af ordet *vederbörande*, hvilket man dagligen hör af alla munnar, och på hvilket allt skylles, och till hvilket allt remitteras?

22:o Huru skall det representativa myntet kunna utan skada återföras till en sådan numerär, som är i proportion till varumängden och till soliditeten, på det att bådeagio och så kallad dyrhet må undvikas?

23:o Äro privilegier i allmänhet skadliga eller nyttiga för industrien, och — i begge fallen — när och huru vidt äro de det ena eller andra?

24:o Hvilken hufvudnäring är för Sverige den angelägnaste, antingen Handel, eller Jordbruk, eller Bergsbruk, eller Manufaktur? och bör någondera af dessa njuta företrädes-rättigheter på den andras bekostnad?

25:o Huru skall det förekommas, att, i tvister med sådana Bo-

lag, der Aktier äro inrättade, man icke dömmes af en hemlig Aktieägare, och således af sin egen vederpart?

26:o Äro Kämnärs- och Rådstufvu-Rätter, helst i de mindre Städerna, rätt organiserade Domstolar; och skulle icke desse kunna indragas och målen hellre afgöras vid Härads-Rätt?

27:o Är Försäkrings-Öfver-Rätten en rätt organiserad Domstol; och hvarföre får man icke i dess beslut söka ändring på högre ort, då det är tillåtet från alla andra Domstolar?

28:o Äro alla nuvarande Embetsmän och Domstolar nödvändige; och hvilka skulle kunna indragas, utan hinder i göremålen gång?

29:o Hafva de i Sverige timade förändringar i Regeringssättet ägt någon verkan på National-karakteren; och — om så är — huru vidt har denna verkan visat sig, och i hvad mån är National-karakteren för det närvarande sämre eller bättre än för $1\frac{1}{2}$ sekel tillbaka?

30:o Då det medgifves, att Brännvinsbränningen gjort nytta åt jordbruket, men deremot skadat seder och population; så frågas: huru vidt bör brännvinsbränning och försäljning få sträcka sig, för att fortfara att vara nyttigt för jordbruket, men upphöra att vara skadligt för seder och population?

31:o Är Svenska klimatet så tjenligt för höstsäde som för vårsäde; och skulle icke, genom en förökning i det sednare och minskning deremot i det förra, sädesbehovet snarast kunna fyllas?

32:o Huru skall Ladugårdsskötseln kunna uppbringas till den höjd, att den förser Riket med hela dess behof af viktualier, och derjemte äger en behörig proportion till sjelfva åkerbruket?

33:o Huru skola Krono-leveranser så fullkomligen kunna controlleras, att Kronan hvarken genom ett för högt pris eller en dålig vara, eller ett origtigt användande, blir lidande?

34:o Hvilka äro, för det närvarande, de mest gällande orsaker, som hindra giftermål, och således hindra folkökningens tillväxt?

35:o Hvad är den så kallade belefvenheten i och för sig sjelf?

36:o Är ett sundt omdöme alltid oskiljaktigt från Snillet?

Vi ha ju lofvat, att icke heller lemna Nya Posten mer utur ögonsigte, än alla de andra. En af våra Ledamöter uppläste i går några anmärkningar, som han författat öfver N:o 9 den 3 Februari angående

Minskning i Tryckfriheten.

Obillig, säger han, ja högst obillig synes mig Nya Postens fordran, att Litteratur-Jurnalen i N:o 297 och 298 bort uppgifva: *hvad nuvarande Justitie-Ombudsmannen gjort under sin förvaltning.* Tycker väl Nya Posten, att ett sådant arbete skulle kunna inrymmas i en Tidning? Skulle det icke snarare kunna bli en hel Bok? *En* fullständig berättelse är ju redan utkommen, och en annan (kanhända än vidlyftigare) torde vara i farvattnet. Är det någon betydlig sak, som Nya Posten tror icke vara af Justitie-Ombudsmannen bevakad? eller hvad är meningen? Tror Nya Posten icke, att hvar och en Riksdagsman kan vara säker, att han i Justitie-Ombudsmannen har samma försvar som af en Romersk *Tribunus Plebis*? eller hvad menar väl Nya Posten? — Har icke Justitie-Ombudsmannen, i sin berättelse för år 1810, till och med sagt, att han *ärnade* göra en resa om sommaren 1811, och således redan i förhand yppat planen för sin Embetsförvaltning det påföljande året, hvilket i alla fall är utöfver den skyldighet, som Instruktionen föreskrifver, och som endast ålägger att uppgifva det som *är* gjordt, men ej det man *ärnar* göra? Emedlertid är sjelfva denna resa ganska klokt beräknad; ty om sommaren äro Domstolarne på Landet vanligen icke samlade, och besöket hos Domhafvanderna om sommartiden på deras Boställen kan således icke uttydas, som vore resan *ärnad* att *imponera* på Domstolarnas beslut; hvilken tydning lätt kunnat gifvas af en okunnig, i fall ankomsten skett under Domstolarnes sessioner. För öfrigt har ju Litteratur-Jurnalen axiomatiskt bevist, att Justitie-Ombudsmannen blott behöfver *vara till*, för att uppfylla sin bestämmelse.

Nya Posten tyckes också, lika obilligt, ifra mot den nya principen, eller, rättare sagdt, den nya *representanten* af Tryckfrihets-

förordningens verkliga föreskrift, att *Boktryckare skola ställas till ansvar för aktionerade brottsliga eller obrottsliga skrifter*. Det är väl sant, att en sådan princip strider klart emot Tryckfrihets-förordningens bokstaf; men — hvem kan hindra en Domare att dömma huru han tycker, när det heter: *pröfve Domaren?* Hvem kan hindra Tryckfrihets-Komitén, att på sitt eget sätt uttyda Förordningen? och hvem har sagt, att meningen i en Lag skall vara precist lika med Lagens bokstaf? Den som får uttyda *Författares* ord och hemliga mening, måtte väl också få uttyda *Författningars?* Någon skall väl plikta; och då det i och för sig sjelf är för Lagen och för Herr Aktor alldeles likgilltigt, hvilken som betalar böterna, blott de betalas; så är det väl bättre att en fattig Författare skonas, än en oförskämd Boktryckare, som tar 8 à 10 R:dr Banko för hvart ark han trycker, och dessutom särskilt betalning för papperet. Det är just denna tilltagsenhet, som retat opp vederbörande, och man kan icke bättre komma åt Herrar Boktryckare, än att på detta sätt preja dem tillbaka. När Förordningen förbjudit den rätta brottslingens upptäckande, men Lagen ändå kräver böter; så bör väl Domaren framdraga någon representant, som *nolens volens* får taga på sig synderna och lida för andra; ty hvad Lagen glömt, bör väl Domaren på annat sätt söka reparera. Det är också icke mer än rätt åt Boktryckarne; ty de äro ej utan skuld. Hade de i tid upptäckt misstaget i Förordningen, så hade det redan vid förra Riksdagen kunnat rättas; men de tego, och derföre få de nu lida. Jag hörde, för ett par dagar sedan, en i allt öfrigt ganska klok och förständig man vara af samma besynnerliga tanka som Nya Posten; men han hade ett alltför uselt skäl. Hör bara på! — Konstitutions-Utskottet har ju, sade han, vid Riksdagen i Örebro föreslagit den *ändring* i Tryckfrihets-förordningen, till nästkommande Ständers pröfning, att Boktryckaren borde vara Författarens *representant*. Just detta förslag, sade han, bevisar ju uppenbarligen, att det icke ännu är Förordningens mening, men att Utskottet velat att den borde *bli* sådan; ty i förra fallet hade ju detta förslag icke varit af nöden; och just

Detta förslag visar ju klart, att äfven sjelfva Konstitutions-Utskottet ansett meningen för det närvarande *icke* vara sådan; ty i en redan *gifven* mening behöfver man ju icke föreslå en *ändring*, som skulle göra meningen *lika* med hvad den redan *är*. Men detta förslag är ännu icke antaget af Konung och Ständer, och förr böra icke heller Domstolarne understå sig att dömma derefter, sade han vidare; ty, förr än så skett, är det icke någon Lag: det är blott ett projekt, och efter projekter får man väl icke dömma? — Jag frågar deremot: hvad skadar det, att Domstolarne taga förskott på verkställigheten af en *tillkommande* Lag, helst när, efter all sannolikhät, förskottet ej utgör mer än i qvartal, och således icke medtager mer än blott halfva begrafningshjelpen efter Tryckfriheten? Med god hushållning bör den återstående hälften i alla fall förslå, om begrafningen göres i tysthet, utan ringning, confekt, Rhenskt vin och kringlor.

Men deri har Nya Posten rätt, att många frukta Tryckfrihetens *inskränkning* och många frukta dess *bibehållande*. Medelvägen blir då den bästa; och om Boktryckaren förvandlas till Författarens *representant*, ehuru orimligt det låter i brottmål, så är Tryckfriheten hvarken *inskränkt* eller *bibehållen*, och då bli ju alla nöjda. Vill man vara än säkrare, att Tryckfriheten alldeles *icke* skall vara bibehållen, så kan man dessutom inrätta en Censur. Så rädda, som många nu äro, för tryckta skrifter, har man likväl aldrig varit tillförene. Man kan deraf sluta, att antingen har poltroneriet ansenligen *tilltagit*, eller ock har det goda samvetet *astagit*. Förmodligen är detta sednare exporteradt, och då lär väl kursen falla. I nödens tid måste man föryttra allt gammalmodigt skräp, som kan umbäras, när man ej har reeliteter.

Men — jag anser ej osannolikt, sade en af våra Ledamöter, att någonting förestår. Om en Regent skulle dag ut och dag in, af dem som omgifva honom få höra samma lögn eller samma förtal, angående någon viss person eller någon viss sak, beständigt idislas, så är det ej underligt, om han småningom skulle vänja sig att anse dessa lögner vara sanning. Så kan det ju också gå med Ständerna.

De komma hit och de längta hem. Tiden tillåter icke alltid, att urskilja billigheten af dårarnas skrik, och hvem vet, om det icke kan fästa sig, åtminstone så mycket, att man på försök kan göra en *inskränkning*? Man kan då, om sjukdomen i Tryckfrihets-förordningen, säga med Virgilius: *Ægrescitque medendo*. Æneid. Lib. XII. v. 46. Vinsten blir då i alla fall den, att de, som fått lof att fritt skrifva dumt eller ovett emot klokt folk, få spela ensamme på Litteraturens teater, och ensamme sälja sina litterära missfall. Det är också dessa personer, som skrika mest emot Tryckfriheten; ty de vilja för lif och död icke tillåta klokt folk att få trycka, på det skillnaden ej må bli alltför synbar emellan dumheten och förståndet, emellan dåren och det rena vettet. En klok Författare låter då hellre bli att skrifva, än han underkastar sig pröfning af en enfaldig Boktryckare och af kortsynta Censorer. Om desse sednare antagas för deras nit, men ej för deras kunskaper, så kan det hända nu, som det hände icke längesedan, att herr Censor, ur en matematisk bok, som skulle censureras, strök ut alla matematiska figurerna, emedan han ansåg dem vara oanständiga till skapnaden. — Må då dårarnes period en gång öppnas! Må de också vinna en seger! De ha ju så ofta förlorat. Men må då förståndet i fred och i tysthet åtminstone få — sucka!

N:o 17 och 18.

Trompeten

eller

Krigsförklaring emot allt ondt.

Tisdagen den 18 Februari 1812.

Den hederlige, exemplariske gubben Koftander arbetar flitigt, och har redan gifvit oss flera stycken af värde. Ibland andra lemnade han oss i går sina tankar om en liten populär skrift ur nittonde århundradet: under titel:

Om falsk och sann upplysning.

Jag anser mig skyldig, att verbotim införa hans yttrande, som lyder sålunda:

«Det är onekligt, att den beprisade upplysningen har i vårt Fädernesland börjat blifva ganska litet prisvärd. Religionens höga och lefvande sanningar börja förglömmas. En kall och död verldslig vishet, utan all kraft att väcka och trösta, börjar intaga dess plats, och talar redan sitt sömniga språk från våra predikstolar, när icke ett ännu olyckligare roman-svärmeri derifrån sträfvar att utbreda sin förtärande sjukdom, eller en tom bildlek roar sig att förlusta Församlingen med att kasta några luftsken i vädret. Och äfven, när man någon gång omtalar de eviga Gudaläror om en *Frälsare*, som försonat Gud; om den *Helige Anda*, som pånyttföder och rättfärdigar, m. fl. — huru ytligt sker det icke vanligen, liksom i förbigående; liksom vore det icke mödan värdt, att mycket befatta sig med

dessa, numera gammalmodiga, fornsägnen (!!), i hvilka dock all Christendomens salighet ligger förvarad, och utan hvilken Religionen har upphört att lefva? Men icke blott öfver våra Prester (bland hvilka tadlet likväl mera rättvist träffar nästan endast de yngre, och i synnerhet de inom Hufvudstaden lycksökande Prest-kavaljerer), utan också öfver de bildade Stånden i allmänhet, och till och med öfver det ringare folket, måste hvarje redligt hjerta blöda. Vid sjelfva Universitetet har jag funnit en Lärare nog oblyg, att på Predikstolen omtala Frälsaren under namn af: *den store mannen*. Så är Han då numera icke en *Gud!* Hvilken upplysning! Jag hör ej till de obetänksamma ifrare, som hos vår samtid icke kunna upptäcka något godt; tvertom! jag finner den icke utan sina företräden; men kraftlös är den likväl och full af de olyckligaste fördomar. Huru inbillar man sig icke tusen vidunderliga saker, som vid minsta eftertanke skulle framträda i all sin orimlighet? Huru förmenar man icke, t. ex. i all enfaldighet, att vår Christna tro är full af motsägelser? Huru ler man icke, liksom af medömkan, när man hör det allvarsamma namnet på den onda andan nämnas? Ack! jag ville också le af medömkan öfver Er, om jag kunde det för tårar, j arme stridsmän, som icke en gång hafven ögon att se fienden! Huru narraktig skulle icke den synas, som man nu beträdde med den enfaldiga svagheten (!! att bedja sin Gud? Sannerligen, med den största försigtighet, har man, som religiös, ofta svårt nog, att bevara sig för öknamnet af *Svärmare*. Och äfven i andra ämnen, än egentligen religiösa, huru skall icke allt vara smått och jollrande, och läckert framför allt, om det skall behaga vår tid? Den får feber-ryckningar, eller ock småförtörnas den, vid hvarje uttryck af en djupare känsla. Den darrar eller svindlar vid hvarje teckning af en väldigare bildningskraft. Den förmår ju icke att spanna sin tanke det ringaste, utan slår, när den hör ett kraftspråk, genast sagesmannen för örat med Svedenborgs trekantiga fyrkanter. Allt skall flyta så klart och så tunt, som det klara vattnet. Men det är naturligt; ty deri får man ju spegla sig. Man tål ju icke en gång våra åldriga språkljud i de-

ras höga enfald: huru skulle man då fördraga Religionen, der sjelfva andan är så gammal som himmel och jord? — Man förlåte min ifver: den är här, om någonsin, på sitt rätta ställe. Om vi mindre lifligt oroas öfver samtidens förvillelser, så känna vi icke värdet och vigten af den skrift, på hvilkens förtjenst jag åstundade att kunna väcka en allmän uppmärksamhet. Den är ett lyckligt försök att motarbeta allt det onda, mot hvilket jag ifrat, och i vidsträcktaste bemärkelse lärorik. Man vet icke hvilketdera man mest skall beundra, antingen Författarens sällsynta gåfva att förtydliga de djupsinnigaste sanningar, eller hans skicklighet att för dem finna de mest lefvande uttryck. Dock — denna skrift är af det slag, som man hellre njuter än berömmar. Jag skyndar därför att i korthet gifva en öfversigt.

Ämnet är, som öfverskriften visar, *den sanna och falska upplysningen*. Egentligen att tala, gifves väl ingen *falsk* upplysning, liksom det icke kan gifvas ett *mörkt* ljus. Men efter som förvillelsen låter kalla sig *upplysning*, har Författaren, åt en orimlig sak, med flit gifvit ett orimligt namn, med så mycket större skäl, som den onda andan verkligen förskapar sig i en *ljusens ängel*. Förf. ådagalägger, att det gifves två slags upplysning, som begge äro sanna, men att den falska, sig kallande upplysning, uppkommer genom en förvirring af dessa båda (sid. 41). Detta, man kan väl säga, *tvingar* han Läsaren att inse, genom en solklar beskrifning på alla tre slagen, och på den falska i synnerhet, såsom den der kallat honom i striden. Det ena slaget af sann upplysning är det verkligen sunda förnuftets upplysning, som ytterst hvilar på *känslan*. Så länge denna känsla är *ren* och oförfalskad, är denna, det sunda förnuftets upplysning, sund och sjelftillräcklig. Den tillväller sig ingen domsrätt i högre och andeliga ämnen. Den vet alltför väl, att den derigenom endast skulle förvilla sig, och nedslår således hvarje förståndets ingrepp i sitt hjertas rättigheter. Den *tror*, och lefver salig *i* och *af* sin tro. Teologernas gamla hädade bud: *att taga sitt förnuft till fånga under trones lydna*, får således, rätt förstådt, en helig och djup betydelse. Förf:s beskrifning på denna upplysning är utförlig

och tillfredsställande, af hvilken alla i gemen och våra Prester i synnerhet kunna lära mer än mycket. Om den förstås, skall åtminstone det vidriga resoneraudet och frostbitna moraliserandet blifva bannlyst från våra predikstolar.

Det andra slaget af sann upplysning är den äkta, fulländade vettenskapen, som förvandlar tron i ljus insigt. Den *åskådar* hvad den förra *tror*, känner eller anar. Den *ser* icke blott; den *vet af* att den ser m. m.

Den falska upplysningen åter är, som sades, en förvirring af begge dessa slagen af sann upplysning. Den uppkommer när det sunnda förnuftet upphör att vara sundt, trotsar sin inre känsla, och står fram med anspråk på vettenskap, hvartill Förf. visar att det är platt odugligt. Det invecklar sig då i motsägelser af alla slag, och nödgas slutligen vidtaga den, för vettenskapen ovärdiga, utvägen, att uppställa sig sjelf såsom en Påfve, och *befalla* blind tro, emedan annars intet skulle återstå att tro, i denna Babyloniska förbistring. Förf. ger en utförlig historia om denna starrblinda upplysnings uppkomst, tillväxt och mångfaldiga galenskaper. Han förföljer missfostret på alla dess afvägar, ända ner i det mörker, der ljusets sista gnista utlocknar och den gränslösa förtviflan vidtager. Han visar huru det beständigt ligger i strid med sig sjelf, och slutligen söker sin enda räddning deri, att, såsom en annan Pharao, förstocka sitt hjerta; men delar också denne olyckliges öde, att med hela sin här förgås i det haf, från hvars strand den räddade menniskotanken börjar sitt återtag till det förlofvade Landet. Han låter den rena tanken profetera, och erfarenheten sedan inträda och uppfylla dess Gudasvar. Högtidligt och upplyftande är i synnerhet slutet, der Förf. blottar den förvända upplysningens dumdristighet i sina aufall emot Religionen, hvars glans dess profana öga alldeles icke kan uthärda; huru den, t. ex., vid läran om en *treenig* Gud, gör den stora upptäckten, att *tre* icke äro *ett*, och derföre nekar vår Herre att vara *treenig*; vid läran om *försoningen*, att den är hinderlig för dygden, då den högsta dygd likväl icke förmår att tänka sig sjelf, utan en

Gudomlig tillfyllestgörelse. Dock — detta allt skall läsas — icke recenseras. Jag har icke heller skrivit någon recension, i sträng bemärkelse. Om jag äfven ägt nog insigt att författa en sådan, så hade jag icke kunnat det här. Den högre ståndpunkt, från hvilken jag då skulle hafva sett ned på mitt ämne, är icke belägen på sens comun's fält, och min framställning hade icke kunnat bli populär. Man låte då detta gälla endast för hvad det vill gälla: en uppmaning till hvarje redligt sinnad menniska, att lära känna en Bok af oberäknelig vigt för dess bildning.

Jag bör ej underlåta att anmärka några tryckfel. Sid. 14 rad. 7 står: *samma* kunskaper; meningen säger, att det bör läsas: *sanna* kunskaper. Sid. 55 rad. 24 står: *allt*, men måste nödvändigt läsas: *ett*. Att Förf. så ment, synes tydligen. Sid. 56 citeras 1 Eph. 1: 2, der hvar och en ser, att det skall vara 1 Joh. 1: 2.

Der frågan är om anda och sanning, främtager jag mig det motbjudande besväret, att nagelfara ord och uttryck, ehuru det är tidens sed, att hellre fästa sig vid dem, än vid saken. Också skulle granskningen äfven i *detta* afseende finna alltför litet att anmärka. Äfven der Förf:s stil är (om man så behagar) vårdslös, ville jag, för min del, ej se den förändrad. Det vårdslösa (om träffande talesätt, hämtade ur hvardagstalet, böra så benämnas) ligger aldrig i tanken — endast i uttrycket, och det är så hugnande vid läsningen, att påminnas öfverallt, huru författandet icke kostat svett och möda, som så ofta försämrar en skrift, och hvarför också Kellgren sagt, att *den skrift en författare skrifer för pris, gemenligen är den sämsta af hans arbeten.*

Mätte denna lilla förträffliga bok väcka all den uppmärksamhet, som hon förtjenar! Bland andra välsignelser, som deraf skulle följa, vore äfven att den illaartade öfversättnings-febern skulle afstadna. Jag hyser, i anledning häraf, ett, ehuru svagt, hopp, att den beställsamme Herrn, som gifvit oss i Svensk drägt de *otillfredsställande tillfredsställelse-grunderna*, skall, af häpnad, om icke af förnuft, förskona oss från en öfversättning af: *Der grosse Profet von Nazaret*, med hvilken han hotat Religionen.

En Ledamot har ingifvit några moderna kännetecken på

Vänskap.

Ordet vän och vänskap, säger han, hör man nu dagligen från alla munnar. Frågar man någon hvad han menar med dessa ord, så vet han det icke sjelf. Det är blott af vana, som det uttalas; men nästan aldrig med full mening; ty hvar och en är endast sin egen vän. Man ser väl den ena krypa för den andra och vara ödmjuk när så behöfs; men det är endast när man kan vinna något derpå. Är det ingen vinning vid vänskapen, så är han genast sin kos. En rik man har så många vänner som dagarne i året, hvilka alla vilja vänligen äta opp honom; men när han är död, så har hans enka ingen, om icke någon som friar till hennes giftorätt. En fattig man åter har ingen vän mer än sin hund, och denne beständige vän grundar ej vänskapen på sin egen lycka eller förmån. En mäktig man har också många vänner, som vilja att han skall hjälpa dem; men när hans makt faller, så försvinner hela svärmen af vänner, och förmaket blir tomt. När man behöfva hvarandras hjälp, så äro de de sätaste vänner i verlden; men om den ena gör ett hastigt lycksprång, så känner han ej mer sin gamla vän. Det är i nöden man skall pröfva en vän. Man kan ha många, som vilja hjälpa sig i smått, helst om de tro sig kunna vinna någon återtjenst; men faller man så djupt, att räddningen synes omöjlig, så taga alla vännerna flykten. Ja de fly, endast man stöter sig med en person, som de tro kunna göra deras lycka. Då en rik man ligger på sotsängen, så skicka vännerna bud på bud, för att fråga hur han mår; somlige för att än vidare ha honom till vän, om han blir frisk; somlige för att något när få veta när deras arfsrätt börjas. Mången skickar också till vår sotsäng för att fråga hur vi må; men meningen är endast, att få veta när de skola börja deras planer, för att få vår syssla. Med allt detta, så vill man ändå gerna ha vänner. Sjelfve den mäktige slösar med löften, endast för att ha vänner; och när han ej håller sina löften, så skyller han, ej på sig sjelf, utan på

andra, blott för att bibehålla vännerna. Det missbrukade ordet *vän-
skap* kommer således mest från *egennyttan*. Denna styr allt, och der
hon icke ser sig någon föda på kortare eller längre afstånd, der til-
låter hon icke någon vänskap äga rum. Hon är den mäktigaste re-
gent på jorden, som stiftar nya lagar i hvarje ögonblick, allt efter
som hon behöfver dem. — Till mensklighetens heder gifves det lik-
väl *sanna* vänner, ehuru de äro sällsynte och höra nästan till un-
derverken. Profvet på en redlig vän är det, att man med säkerhet
och i alla skiften kan tryggt hvila i hans sköte: att man i hans
händer kan säkert anförtro sin timliga välfärd: att han aldrig smick-
rar oss, och än mindre förtalar oss; och att han, af kärlek till oss,
säger oss sanningen, äfven då den är obehaglig: att han älskar vår
välfärd, men ej våra fel: att han är vår vän för våra personer, men
ej för vår egendom, lycka eller välstånd: att han, när det gäller,
äfven oombuden är vår försvarare; och att han med oss skulle vilja
dela äfven våra *sorgliga* öden. Om vänner, efter detta sednare for-
muläret, äro de yppersta skatter, så äro de föregående ett *ingen-
ting*, och den som äger de förra, är lycklig i sjelfva olyckan.

Vår Ledamot Honnête lärde oss i går, huru man kan vinna
en process, och ändå förlora. Han berättade sin egen

Historia om Pepparkakan.

En släkting, sade han, sände mig från Köpenhamn en präsent
af en pepparkaka. Den blef anhållen af Sjötulls-betjeningen såsom
kontraband och värderad till 8 sk. Efter flera förhör i Sjötulls-Rät-
ten, och sedan jag fått tillstånd att genom någon utländsk Minister
reklamera pepparkakan, och depönerat värdet 8 sk., fick jag ändt-
ligen, emot lösen, som öfversteg pepparkakans mångdubbla värde,
ett Utslag, som sent omsider berättigade mig att återfå min peppar-
kaka. Jag gick till confiskations-magasinet med min dom och yrkade
dess fullgörande. Men här mötte mig en ny invändning, den jag

ej förmodat. Man sade mig att råtterna vid Kongl. Stora Sjötullen hade, under påstående rättegång, gjort kontra-beslag och behagat äta opp pepparkakan, och att den således icke kunde till mig återlemnas. Domen var ställd på Inspektoren vid Magasinet, men ej på råtterna, som dessutom icke blifvit hörda i målet och följaktligen ännu ägde öppen talan. Jag kunde således ingenting vidare göra, än att gå min väg tomhändt, sedan jag förspillt många dagar med uppvaktningar hos Högtärade Sjötulls-Rätten; betalt lösen för Utslaget och deponerat värdesumman af pepparkakan, utan att ändå hvarken få äran att se eller att smaka min betalta och dyrköpta pepparkaka. Jag skref genast till min släkting och bad honom aldrig mer skicka Danska pepparkakor till förplägning åt Svenska Sjötullsråtterna, och derigenom bringa mig på ytterligare kostnad. Nu är frågan: *skall jag börja en ny process med råtterna?*

På Tretti två Nummer af denna skrift, som utgifves Tisdagar och Fredagar, emottages prenumeration med En R:dr Banko i Utter & Comp:s Boklåda,
